

*Halta Lovisa, karamellförsäljerska
på Prästgatan nr.4*

Lindesberg, Kyrkokvarteret nr.68

Halta Lovisa bodde på Prästgatan med sina barn. Huset låg strax bakom nuvarande tingshuset.

Karamellförsäljerskan Halta Lovisa, på Prästgatan nr.4

-Gunilla Didriksson-

Lovisa Andersdotter föddes i september 1834 i Gusselhyttan. Fadern var lantbonden Anders Jansson och modern Stina Jansdotter och hon var näst yngst i en syskonskara på fem barn. När Lovisa var sex år gammal dog fadern och tre år senare sålde modern torpstället, gifte om sig och flyttade till Aspa by. Här finns för första gången en notering i husförhörslängden om att Lovisa är ofärdig.

Man kan nog konstatera att Lovisas förutsättningar att lyckas, inte var så goda. Att vara halt och ofärdig var inte lätt, men Lovisa var trots sitt handikapp en ung dam med stark vilja och lyckades få ett arbete. 1844 började hon arbeta som piga hos gästgivaren Daniel Sjöström i Lindesberg och blev kvar där i fem år. Sedan vidare till Lindesby 1849, där hon fick en ny plats som piga, hos inspektör Carl Johan Tunelius.

Det är också där hon föder sitt första oäkta barn, sonen Carl.

Strax efter hans födelse i januari 1853, kom hon tillbaka till staden och då som amma till bergmästaren Baërs hustru Anna Sophia Plagemans, nyfödda dotter Ellen Charlotta Adéle, som föddes i februari samma år. Med sig hade hon sonen Carl. Detta var naturligtvis en lösning på hennes problem, för var skulle hon göra av sonen? En ogift mor hade det allt annat än lätt på den här tiden.

Hos bergmästarfamiljen stannade hon bara ett år och flyttade sedan vidare till en annan pigtjänst. Denna gång hos direktör Karl Johan Hellström i kvarteret Käglan på tomt nr. 48, vilken låg på Borgmästarregatan.

Här födde hon ytterligare ett oäkta barn i maj 1856, sonen Per Gustaf. Han blev bara drygt ett år gammal och dog i juli året därpå, troligen i den mässlingepidemi som härjade våldsamt i församlingen detta år och inte mindre än femtioen barn dog, bara under det första halvåret. Även i denna familj ar

78

Personernas namn, stånd, embete, yrke och näringsfång (backstugu-, inhyses- och fattighjon), nationalitet (om främ- mande), lyten (svagsinta, blinda, döfstumma).	Födelse-			Äktenskap		Koppor
	År	mån. och dag	Ort (socken i Län, stad)	Gift	Enkling eller Enka	
<i>N=68</i> <i>Halvgränd Kyrkqvarters</i> Egarinna (halta Lovisa)						
1 Lovisa Anders ² (ofärdig)	1826	14/9	Linde			Y
132 öakta d. Fredrika Augusta <i>Abrahamsson</i>	1862	8/2	L.			Y
133 " Jan Carl (Abrahamsson) <i>1870</i>	1853	16/1	Linde			Y
134 son Fredrik	80	10/9	L.			
5 (Jan)						
136 Abraham Carl Lindskog <i>Köpmang. 77</i>	1853	16/1	Lindskog			Y
7 Carl Fredrik Hellgren	1856	26/8	W. Wenzler	80 ¹⁴ / ₈		Y
8 d. h. Fredrika Augusta Abrahamson	1862	8/2	Linde	80 ¹⁴ / ₈		Y
9 Barn: Fredrik	1890	10/9	L.			Y

I Husförhörslängden Alc 19 sid.78, kan man se både noteringen om att Lovisa är ofärdig och har fått namnet "halta Lovisa", samt de två öakta barnen Fredrika Augusta och Carl. Man kan också se att sonen Carl har efternamnet Abrahamsson och att han senare tar sig namnet Lindskog.

betade Lovisa under flera år. Sin bostad hade hon däremot hos snickaren Bengt Olsson i kvarteret Gripen där hon står skriven som inhyses. Även sonen Carl fanns med där.

Vad man kan utläsa av husförhörslängden så bodde Lovisa 1858, som hyresgäst eller inhyses hos garveriidkaren och gårdsägaren Israel Ersson på Köpmangatan, där också handlaren Per Öhlin hade sin verksamhet. Även där kom hon att bli kvar i många år. I februari 1862 fick hon dottern Fredrika Augusta, även hon öakta. Under den tid hon står som inhyses på Köpmangatan utförde hon även andra sysslor för att försörja sig, dels hos gårdsägaren Anders Larsson i kvarteret Väduren, men även åt barnmorskan Carolina Hasselberg.

1872 står Lovisa helt plötsligt som ägare till tomt nr.68 i Kyrkqvarteret, en fastighet på Prästgatan, som låg alldeles bakom Cappelansgården mitt emot kyrkan, där komminister Nyman bott, fram till den stora branden 1869. Den fastighet Lovisa köpte, var före branden trädgård till Cappelansgården och obebyggd och hade efter branden köpts upp av bruksidkaren Landström på Röfors.

Man kan nog undra hur en halt piga, helt plötsligt kan köpa en fastighet och dessutom mitt i staden. Men halta Lovisa hade hittat sin egen födkrok.

Enligt Blomberg gjorde hon två olika sorters karameller men hon frågade alltid skämtsamt "om det skulle vara av alla sju sorterna".

Försäljningen skedde oftast från trappen. Hennes vinst var sexton öre på kronan, men på denna blygsamma inkomst lyckades hon köpa en tomt och bygga ett hus till sig och barnen. Enligt folkhumorn så tydde de hennes klapprande steg när hon var ute och gick till *"huset är mitt, huset är mitt"* Sonen Carl var då sexton år och dottern Fredrika Augusta tio år gammal.

Redan året innan husköpet, blev Carl skomakarlärling hos Lars Fredrik Lundström i kvarteret Bromsen. Här får man också för första gången veta att han heter Abrahamsson i efternamn. Lovisa blir ensam med dottern Fredrika Augusta och även hon får efternamnet Abrahamsson. Enligt den tidens regler bör alltså fadern vara någon med förnamnet Abraham, men man kan undra vem?
1877 återvänder sonen Carl hem, efter sin gesälltid i Kumla. Han var då färdigutbildad, hade bytt efternamn och kallar sig för skomakare Lindskog.

Arton år gammal gifte sig dottern Fredrika Augusta med kopparslagargesällen Carl Fredrik Hellgren från Västra Vingåker. Även han flyttade till huset på Prästgatan och bodde tillsammans med svärmorn Lovisa och hustrun. De fick två barn, sonen Fredrik 1880 och sonen Ivar 1883.

Några år flyter på i lugn takt, men så bestämmer sig Carl Fredrik, som så många andra att söka lyckan i Amerika och i februari 1887 åkte han dit för första gången. Troligen åkte han dit, för att arbeta ihop pengar till hustru och barn, för två år senare var han tillbaka hos familjen. Han stannade hemma i drygt ett år, men i april 1890 köpte han en biljett med destination Chicago och i augusti samma år åkte även Fredrika Augusta och sönerna dit.

Detta är ett par som tydligen hade det ganska gott ställt och kom att åka fram och tillbaka till USA ett flertal gånger. I augusti 1893 var hela familjen hemma igen och stannar i staden ett par år, men sommaren 1895 åkte Fredrika Augusta och sonen Fredrik åter till New York. 1896 och bara tretton år gammal åkte sonen Ivar tillbaka dit ensam och efter ytterligare ett år åkte även kopparslagare Hellgren tillbaka, även han med destinationen New York. Det blev ingen bra återförening för paret Hellgren, för de skiljs 1899 i Amerika.

I Husförhörslängden kan man läsa *"äktenskapet med Hellgren uppgives vara upplöst af en amerikansk domstol, nämligen den 16/3 1899 af Supreior Court of Cook County i Illinois, dock ej legaliserad i Sverige"*. Det finns även en notering om att hon saknar attest för tiden 15/7 1895 till 8/11 1899, då hon återigen kom hem. Trots att nu mamma Lovisa var gammal, åkte Fredrika Augusta på nytt tillbaka till New York 1901, men återkom igen i juli 1904. I Inflyttningslängden för den 30 juli kan man läsa; *"Fredrika Augusta Hellgren återlämnat besked utan att ha varit skriven i Amerika"*.

En händelse som gör att hon var tvungen att åka hem, var att de måste göra något åt Fredrika Augustas kommande arv. Det var en nödvändighet, på grund av de arvsregler som då fanns, då barn vid den tiden födda utom äktenskapet, helt saknade arvsrätt. Det var först 1905 som utomäktenskapliga barn fick rätten att arva sin mor, men för att arvet skulle godkännas, var modern tvungen att anteckna barnet som sitt i Födelsebok och Församlingsbok.

I Församlingsboken 1904 finns noteringen *"Låtit anteckna nedanstående Fredrika Augusta Hellgren såsom min dotter den 30/7 1904." Stadens dopbok 1862 nr.5."*

Lovisa Andersdotter dog den 23 januari 1905 och begravdes på Södra kyrkogården den 29 januari. 69 år gammal.

Dottern Fredrika Augusta bodde kvar i huset på Prästgatan. 1914 fick hon besök av den blott nioåriga Margaret Hellgren, som var född i Moline, Illinois i maj 1905, troligen en av sönernas dotter. De kom att bo kvar på Prästgatan ända tills 1919 då Fredrika Augusta Hellgren sålde sin fastighet till Axel Forsberg och hans hustru och flyttade tillsammans med barnbarnet till Amerika för gott.

Tryckta källor
Stads- och kommunhistoriska institutet (Befolkningsstatistik)
Blomberg, David: Bergsmän och borgare, Uppsala 1936

Otryckta källor:
Lindesberg sfs.(T) A1c:10 1841-1850
Lindesberg sfs.(T) A1c:13 1851-1860 sid.53
Lindesberg sfs (T) A1c:14 1861-1870 sid 269
Lindesberg sfs (T) A1c:19 1871-1881 tomt.nr.68 sid.78
Lindesberg sfs (T) A1c:22 1882-1891 tomt.nr.68 sid.78
Lindesberg sfs (T) A1c:25 1892-1901 tomt.nr.68 sid.69
Lindesberg sfs (T) A11ba:1 1901-1906 tomt.nr.68 sid.69
Lindesberg sfs (T) A11ba:3 1907-1913 tomt nr.68sid.70
Lindesberg sfs (T) A11ba:5 1914-1924 tomt nr.68 sid.102
Lindesberg sfs (T) F1b:1 1895-1914
Karta över staden Lindesberg med dertill liggande egor från 1851
Beskrivning över Lindesbergs stads kvarter och tomter, upprättad 1776
av Jac J Renmarck karta över Lindesberg 1878

Tidigare publicerad i;
Nedslag i Lindesbergs historia under 1800-talet
Utgiven 2011 av
Linde Bergslags släktforskarförening,
Linde Fornminnes- och Hembygdsförening